

ВИСНОВОК

про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації

Курасової Сніжани Ігорівни

на тему «**Охорона та збереження нематеріальної культурної спадщини**

України в умовах розвитку цифрового суспільства:

бібліотекознавчий аспект»,

поданої на здобуття ступеня доктора філософії

з галузі знань 02 Культура і мистецтво

за спеціальністю 029 Інформаційна, бібліотечна та архівна справа

Публічна презентація проведена на Науково-методичній раді Інституту бібліотекознавства 14 липня 2026 року, протокол №3.

Актуальність теми дослідження. Нематеріальна культурна спадщина є важливим чинником формування культурної ідентичності, національної пам'яті та соціальної згуртованості суспільства. Відповідно до Конвенції ЮНЕСКО про охорону нематеріальної культурної спадщини (2003), нематеріальна культурна спадщина – це звичаї, форми представлення та вираження, знання, навички, а також пов'язані з ними інструменти, предмети, артефакти й культурні простори, що визнані спільнотами, групами, а в окремих випадках – окремими особами як частина їхньої культурної спадщини. Така спадщина передається від покоління до покоління, постійно відтворюється спільнотами і групами залежно від навколишнього середовища, їхньої взаємодії з природою та історії, формуючи відчуття самотності й наступності та сприяючи повазі до культурного різноманіття і творчості людини. У контексті цього дослідження нематеріальна культурна спадщина розглядається не лише як сукупність живих культурних практик, а і як специфічний об'єкт бібліотечно-інформаційної діяльності, що потребує документування, цифрового представлення, довготривалого збереження, організації доступу та популяризації із застосуванням сучасних інформаційно-комунікаційних технологій. В умовах цифрової трансформації вона набуває нового виміру функціонування – як об'єкт цифрового представлення, документування, інституційного збереження та інформаційного доступу в мережевому середовищі.

Сучасний стан розвитку інформаційного суспільства зумовлює зростання ролі бібліотек як ключових соціокомунікаційних інституцій, що забезпечують не лише збирання та збереження документованої культурної спадщини, а й формування цифрових ресурсів, електронних бібліотек та інтегрованих інформаційних платформ доступу до культурного надбання. Водночас практика роботи з нематеріальною культурною спадщиною в бібліотечному середовищі залишається фрагментарною та потребує наукового осмислення й концептуального упорядкування.

Отже, актуальність теми зумовлена необхідністю: наукового осмислення нематеріальної культурної спадщини як об'єкта бібліотечно-інформаційної діяльності в умовах цифрового суспільства; визначення ролі бібліотек у формуванні та розвитку цифрових ресурсів культурної спадщини; розроблення

концептуальних засад та моделей бібліотечно-інформаційного забезпечення її збереження; врахування викликів війни та потреб післявоєнного відновлення культурної пам'яті України.

У сукупності це визначає необхідність комплексного дослідження бібліотечно-інформаційного забезпечення охорони, збереження та використання нематеріальної культурної спадщини України в умовах цифрової трансформації суспільства.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дослідження проведено у межах комплексної наукової теми Інституту бібліотекознавства Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського (НБУВ) «Бібліотечно-інформаційний комплекс в умовах трансформації наукових комунікацій» (№ державної реєстрації 0119U102405; 2020–2022 рр.), «Теоретичні та прикладні аспекти організації діяльності бібліотечно-інформаційного комплексу в сучасних умовах» (№ державної реєстрації 0123U100642; 2023–2025), «Теоретичні та прикладні аспекти використання штучного інтелекту в бібліотечній діяльності» (№ державної реєстрації 0123U100642; 2026–2028). Тему дисертації затверджено 16 січня 2023 р. (протокол № 1) на засіданні Вченої ради Національної бібліотеки України імені В.І. Вернадського.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що у дисертації вперше здійснено комплексне дослідження бібліотечно-інформаційного забезпечення охорони, збереження та використання нематеріальної культурної спадщини України в умовах розвитку цифрового суспільства, що дало змогу обґрунтувати концептуальні засади та розробити модель його функціонування. *Вперше:* обґрунтовано концептуальні засади бібліотечно-інформаційного забезпечення охорони, збереження та використання нематеріальної культурної спадщини України в умовах цифрового суспільства як цілісної системи соціокомунікаційної взаємодії; розроблено авторську модель бібліотечно-інформаційного забезпечення охорони, збереження та використання нематеріальної культурної спадщини України в цифровому суспільстві, яка інтегрує організаційні, нормативно-правові, технологічні та комунікаційні компоненти; визначено роль бібліотек як ключових суб'єктів формування, організації та довготривалого збереження цифрових ресурсів нематеріальної культурної спадщини в умовах цифрової трансформації та суспільних викликів. *Удосконалено:* теоретико-методологічні підходи до дослідження нематеріальної культурної спадщини як об'єкта бібліотечно-інформаційної діяльності в цифровому середовищі; теоретичні підходи до аналізу конвергенції документальної та нематеріальної культурної спадщини, що дозволило довести їх взаємопов'язаність у цифровому середовищі та формування спільних цифрових ресурсів культурної пам'яті (цифрові колекції, гібридні архіви, мультимедійні платформи). *Набули подальшого розвитку:* теоретико-методологічні засади дослідження нематеріальної культурної спадщини в інформаційно-комунікаційному просторі, зокрема уточнено роль системного, соціокомунікаційного та культурологічного підходів у вивченні цифрових форм репрезентації культурної спадщини; концептуальні положення щодо цифрового

документування культурної спадщини, що передбачають використання мультимедійних технологій, цифрових архівів, інтерактивних платформ та інструментів штучного інтелекту для збереження та популяризації нематеріальної культурної спадщини; уявлення про соціокультурну функцію цифрових ресурсів нематеріальної культурної спадщини, які розглядаються як інструмент формування культурної пам'яті, національної ідентичності та міжкультурного діалогу в умовах глобалізації та воєнних викликів.

Теоретичне значення результатів дослідження полягає у можливості їх використання для вдосконалення бібліотечно-інформаційного забезпечення охорони, збереження та популяризації нематеріальної культурної спадщини України в умовах цифрової трансформації суспільства. Розроблені у дисертації теоретичні положення, аналітичні узагальнення та концептуальна модель можуть бути використані: у діяльності бібліотек різних типів і рівнів для формування, організації та розвитку цифрових ресурсів нематеріальної культурної спадщини України; у процесах створення та вдосконалення електронних бібліотек, цифрових колекцій та інформаційних платформ культурної спадщини; під час розроблення нормативно-методичних документів щодо документування, збереження та цифрового представлення об'єктів нематеріальної культурної спадщини; у практиці органів державного управління та культурних інституцій при формуванні політики у сфері збереження нематеріальної культурної спадщини; у навчальному процесі закладів вищої освіти зі спеціальності 029 «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа» при викладанні дисциплін, пов'язаних із бібліотекознавством, цифровими бібліотеками, інформаційними ресурсами культури та цифровою гуманітаристикою.

Практичне значення має розроблена концептуальна модель бібліотечно-інформаційного забезпечення, яка може бути використана як методологічна основа для: інтеграції бібліотек у систему цифрового представлення нематеріальної культурної спадщини; формування міжінституційної взаємодії між бібліотеками, архівами, музеями, громадами та носіями традицій; розвитку національних і регіональних цифрових ресурсів нематеріальної культурної спадщини.

Особистий внесок здобувача. Дисертаційне дослідження виконано самостійно, викладені наукові результати, висновки й рекомендації належать дисертанту. Доповіді на наукових конференціях підготовлені і виголошені автором самостійно, публікації дисертантки, окрім трьох, одноосібні.

Дисертаційна робота виконана в Інституту бібліотекознавства Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського. Науковий керівник – доктор історичних наук, професор, член-кореспондент НАН України, генеральний директор Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського Дубровіна Любов Андріївна.

Розглянувши звіт подібності щодо перевірки на плагіат, встановлено, що дисертаційна робота Курасової Сніжани Ігорівни є результатом самостійних досліджень, не містить елементів плагіату та запозичень. Використані ідеї, результати і тексти інших авторів мають посилання на відповідне джерело.

Дисертація характеризується єдністю змісту та відповідає вимогам щодо її оформлення.

Перелік публікацій за темою дисертації. За результатами досліджень опубліковано 14 наукових праць. Серед них: 5 статей (з них 3 у співавторстві) у наукових фахових виданнях України, затверджених МОН України; 9 публікацій апробаційного характеру у збірниках матеріалів конференцій.

Наукові праці, в яких опубліковані основні наукові результати дисертації

Статті у наукових фахових виданнях України, затверджених МОН України

1. Добровольська В. В., Курасова С. І. Проектна діяльність як інструмент збереження культурної спадщини України в умовах воєнного стану: реставрація, цифровізація та просвітницькі практики. *Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія*. 2026. № 1. С. 76–82. <https://doi.org/10.32461/2409-9805.1.2026.356337>
2. Курасова С. І. Цифрова репрезентація нематеріальної культурної спадщини України в бібліотечно-інформаційних проектах. *Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія*. 2025. № 4. С. 74–80. <https://doi.org/10.32461/2409-9805.4.2025.351586>
3. Курасова С. Цифровізація бібліотек: проблеми, перспективи та інноваційні підходи до збереження нематеріальної культурної спадщини. *Наукові праці Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського*. 2025. Вип. 76. С. 133–146. <https://doi.org/10.15407/np.76.133>
4. Литвин С., Добровольська С. Хмарні сервіси в бібліотеках України: проблема безпеки даних і ресурсів в умовах цифрової трансформації. *Вісник Книжкової палати України*. 2025. № 4. С. 45–52. [https://doi.org/10.36273/2076-9555.2025.4\(345\).45-52](https://doi.org/10.36273/2076-9555.2025.4(345).45-52)
5. Білушак Т. М., Добровольська С. І. Європейські та національні аспекти охорони, збереження та популяризації нематеріальної культурної спадщини: цифрові колекції у вебінформаційному середовищі. *Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія*. 2023. № 1. С. 41–52. <https://doi.org/10.32461/2409-9805.1.2023.276764>

Статті у інших наукових виданнях:

6. Viktoriia Dobrovolska, Liudmyla Cherednyk, Yuliia Hunchenko, Snizhana Dobrovolska, Nestor Dumanskyi. Electronic Library as Modern Information Center // CEUR Workshop Proceedings. – 2023. – Proceedings of the 2nd International Workshop on Social Communication and Information Activity in Digital Humanities (SCIA-2023), Lviv, Ukraine, November 9, 2023. – P. 288–298. URL: <https://ceur-ws.org/Vol-3608/paper22.pdf> Scopus.

Інші опубліковані праці апробаційного характеру:

7. Курасова С. І. Роль інформаційних інституцій у збереженні та популяризації нематеріальної культурної спадщини. *Культура, інформація, комунікація: міждисциплінарний діалог : матеріали II Всеукр. наук. конф. з міжн.*

участю / М-во освіти і науки України, М-во культ. України ; Нац. акад. кер. кадрів культ. і мистец. та ін. (Київ, 9–10 квітня 2026 р.). Київ : НАКККиМ, 2026. С. 47–48.

8. Курасова С. І. Бібліотеки як комунікаційні центри збереження та популяризації культурної спадщини в умовах цифрової трансформації. Студії з інформаційної науки, соціальних комунікацій та філології в сучасному світі : зб. матер. III Всеукраїнської наук.-практ. конф. з міжнародною участю, м. Київ, 23–24 жовтня 2025 р. / Маріуп. держ. ун-т ; ред. Ю.О. Демидова, І.В. Мельничук; упоряд. В. О. Кудлай, О. В. Євмененко, І. О. Петрова, О. О. Федотова. Київ : МДУ, 2025. С. 279–283.

9. Курасова С. І. Нормативно-правові засади охорони нематеріальної культурної спадщини України. Культура і мистецтво: сучасний науковий вимір : матеріали IX Всеукр. наук. конф. молод. вч., асп. та магістран. / М-во осв. і науки України, М-во культ. України, Нац. акад. кер. кадрів культ. і мистец. ; Наук. тов. студ., асп., доктор. і молод. вч. (Київ, 06 листопада 2025 р.). Київ : НАКККиМ, 2025. С. 161–162.

10. Добровольська С. І. Цифрові колекції нематеріальної культурної спадщини України: засади створення, збереження та організації доступу. Культура, інформація, комунікація: міждисциплінарний діалог : матеріали Всеукр. наук. конф. з міжн. участю / М-во освіти і науки України, М-во культ. та страт. ком. України ; Нац. акад. кер. кадрів культ. і мистец. та ін. (Київ, 10 квітня 2025 р.). Київ : НАКККиМ, 2025. С. 104–105.

11. Добровольська С. І. Нематеріальна культурна спадщина у формуванні соціокультурного простору України. У пошуку нових сенсів полікультурного світу. Повоєнний діалог культур : матеріали II Міжнародної наук.-практ. конф. (Київ, 16–17 травня 2024 р.) / упоряд. В. П. Дячук. Київ : НАКККиМ, 2024, С. 435–438.

12. Добровольська С. Роль бібліотек та культурних закладів у збереженні та популяризації нематеріальної культурної спадщини України. Студії з інформаційної науки, соціальних комунікацій та філології в сучасному світі : зб. матер. II Всеукраїнської наук.-практ. конф. з міжнародною участю, м. Київ, 24 жовтня 2024 р. / Маріуп. держ. ун-т ; ред. Ю. О. Демидова, І. В. Мельничук; упоряд. В. О. Кудлай, О. В. Євмененко, І. О. Петрова, О. О. Федотова. Київ : МДУ, 2024, С. 139–142.

13. Добровольська С. І. Національний перелік елементів нематеріальної культурної спадщини України: порядок ведення. Новітні дослідження культури і мистецтва: пошуки, проблеми, перспективи : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. / М-во культ. України та інформ. політики ; Нац. акад. кер. кадрів культ. і мистец. ; Наук. тов. студ., асп., доктор. і молод. вч. (Київ, 18 травня 2023 р.). Київ : НАКККиМ, 2023. С. 150–151.

14. Добровольська С. І. Національні проєкти зі збереження та популяризації нематеріальної культурної спадщини України. Бібліотека. Наука. Комунікація. Актуальні питання збереження та інноваційного розвитку наукових бібліотек : матеріали Міжнар. наук. конф. (3–5 жовт. 2023 р.) / НАН України, Нац. б-ка України імені В. І. Вернадського, Асоц. б-к України ; відп. ред. О. М. Василенко, відп. секр. М. В. Іванова. Київ, 2023. С. 234–237. URL : https://irbis-nbuv.gov.ua/E_LIB/PDF/er-0004726.pdf

Структура та обсяг дисертації. Дисертація складається з анотації українською та англійською мовами, списку публікацій здобувача за темою дисертації, змісту, вступу, трьох розділів, поділених на 11 підрозділів, висновків у кінці розділів та загальних висновків, списку використаних джерел та літератури, додатків. Загальний обсяг дисертації: 212 сторінок, основний текст становить 175 сторінки, список використаних джерел містить 258 позицій.

Характеристика особистості здобувача. Курасова Сніжана Ігорівна народилась 02 листопада 1994 р. у с. Новоукраїнка, Чорнобаївського району, Черкаської обл. 2017 року закінчила Національну академію керівних кадрів культури і мистецтв, за спеціальністю «Документознавство та інформаційна діяльність», диплом з відзнакою. Є аспіранткою Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського.

Оцінка мови та стилю дисертації. Дисертація виконана фаховою українською мовою, текстове подання матеріалу відповідає стилю науково-дослідної літератури. Структура та побудова дисертації логічна. Стил дисертації відповідає вимогам МОН України.

Рецензенти рекомендують: відповідно до п. 15 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44, *пропонується такий склад разової ради:*

Голова ради:

Удовик Володимир Миколайович, доктор наук з соціальних комунікацій, старший науковий співробітник, директор Фонду Президентів України Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського.

Рецензент:

Ковтанюк Юрій Славович, кандидат історичних наук, старший дослідник заступник генерального директора Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського з наукової роботи.

Офіційні опоненти:

Біловус Леся Іванівна, доктор історичних наук, професор, професор кафедри інформаційної та соціокультурної діяльності Західноукраїнського національного університету.

Горбань Юрій Іванович, кандидат культурології, професор, завідувач кафедри інформаційної діяльності та зв'язків з громадськістю Київського національного університету культури і мистецтв.

Вовк Наталія Степанівна, кандидат історичних наук, доцент, доцент кафедри соціальних комунікацій та інформаційної діяльності Національного університету «Львівська політехніка».

У результаті попередньої експертизи дисертації Курасової Сніжани Ігорівни і повноти публікацій основних результатів дослідження

УХВАЛЕНО:

1. Затвердити висновок про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації С. І. Курасової на тему «Охорона та збереження

нематеріальної культурної спадщини України в умовах розвитку цифрового суспільства: бібліотекознавчий аспект».

2. Констатувати, що за актуальністю, ступенем наукової новизни, обґрунтованістю, теоретичною та практичною цінністю здобутих результатів дисертація С. І. Курасової відповідає спеціальності 029 Інформаційна, бібліотечна та архівна справа і вимогам Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 р. № 261, пп. 6, 7, 8 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44.

3. Рекомендувати дисертацію С. І. Курасової на тему: «Охорона та збереження нематеріальної культурної спадщини України в умовах розвитку цифрового суспільства: бібліотекознавчий аспект» до захисту на здобуття наукового ступеня доктора філософії у разовій спеціалізованій вченій раді за спеціальністю 029 Інформаційна, бібліотечна та архівна справа.

4. Рекомендувати вченій раді Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського затвердити склад разової спеціалізованої вченої ради:

Голова ради:

Удовик Володимир Миколайович, доктор наук з соціальних комунікацій, старший науковий співробітник, директор Фонду Президентів України Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського

Рецензент:

Ковтанюк Юрій Славович, кандидат історичних наук, старший дослідник, заступник генерального директора Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського з наукової роботи.

Офіційні опоненти:

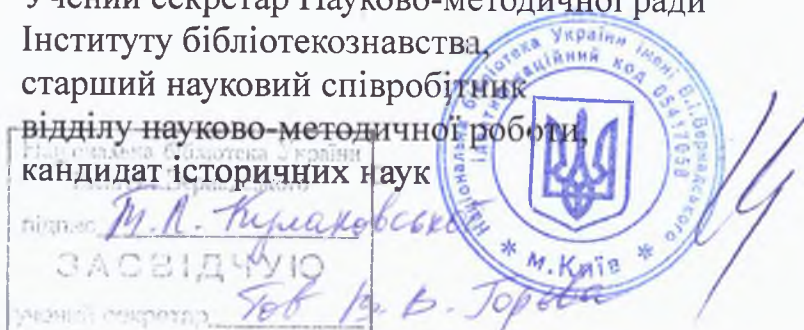
Біловус Леся Іванівна, доктор історичних наук, професор, професор кафедри інформаційної та соціокультурної діяльності Західноукраїнського національного університету.

Горбань Юрій Іванович, кандидат культурології, професор, завідувач кафедри інформаційної діяльності та зв'язків з громадськістю Київського національного університету культури і мистецтв.

Вовк Наталія Степанівна, кандидат історичних наук, доцент, доцент кафедри соціальних комунікацій та інформаційної діяльності Національного університету «Львівська політехніка».

Презентація Курасової Сніжани Ігорівни на 16 стор. додається.

Учений секретар Науково-методичної ради
Інституту бібліотекознавства,
старший науковий співробітник
відділу науково-методичної роботи,
кандидат історичних наук

Тетяна КУЛАКОВСЬКА